

ἐνώ αἱ δούλαι προπαρεσκευάζον τὸ ἔριον, ἐτίλ-
λον, ἔπλεκον καὶ ἐτάννουν.

Ἐκτὸς δὲ τούτου ἡ οἰκοδέσποινα ἐφρόντιζε
περὶ τῆς μαγειρικῆς, διότι ἐν τοῖς καλοῖς και-
ροῖς καὶ αἱ ἐπισημότεραι οἰκίαι δὲν εἶχον μά-
γειρον, ἀλλὰ εἰς ἰδίαις περιστάσεσι ἐμίσθουν
τοιοῦτον· τὰ ταπεινότερα ὅμως καὶ βαρύτερα
ἔργα τῆς μαγειρικῆς ἐξετελοῦντο ὑπὸ τῶν
δούλων.

Καθῆκον σπουδαῖον, ἀλλ' ἐπαχθὲς καὶ δυσά-
ριστον εἶχον αἱ γυναῖκες, νὰ θεραπεύωσι τοὺς
ἀσθενεῖς, οὐχὶ μόνον τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας,
ἀλλὰ καὶ τοὺς δούλους, ὧν ὁ βίος καὶ ἡ ὑγία εἶχε
πραγματικὴν δι' αὐτοὺς ἀξίαν. Ἡ Πραξινοῦ
δὲν εἶχε βεβαίως εὐκαιρίαν νὰ ἐπιδειξῆ εἰς πάντα
πᾶσαν αὐτῆς τὴν δεξιότητα, οὐχ ἦττον εἰς πᾶν
ὅ,τι ἐπραττεν ἐφαίνετο δεξιὰ καὶ τακτικὴ οὕτως,
ὥστε ὁ Ξενοφῶν ὑπ' ὄλας τὰς ἐπόψεις ἦτο μετ'
αὐτῆς εὐχαριστημένος.

Ἀλλὰ καὶ ἡ Πραξινοῦ δὲν ἦτο δυσηρεστημένη
μὲ τὴν τύχην της. Ἦτο μὲν βεβαίως κεκλει-
σμένη ἐν τῷ γυναικωνίτῃ της καὶ ὀλίγας μόνον
ῥαγὰς παρὰ τὴν κοινὴν τράπεζαν ἐβλεπε τὸν πο-
λυάσχολον σύζυγόν της, ἐπισκέψεις συγγενῶν
σπανίως ἐδέχετο, καὶ σπανίως ἔκαμνε καὶ αὐτὴ
συνουδιμένη ὑπὸ τῶν θεραπεινίδων της ἐν γνώ-
σει πάντοτε τοῦ συζύγου της, ἀφορμὰς δὲ ἄλλας
ὀλίγας εἶχε νὰ ἐξέλθῃ, ὡς εἰς τὰς θρησκευτικὰς
τελετὰς καὶ εἰς ἀγορὰν οἰκιακοῦ τινος πράγμα-
τος· ἀλλὰ καὶ ὁ μονήρης οὗτος βίος, ὁ περιορι-
σμένος εἰς τὴν συναναστροφὴν μετὰ τῶν δούλων
καὶ τῆς πενθερᾶς της, δὲν εἶχέ τι τὸ δυσάριστον
δι' αὐτὴν, διότι ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας εἶχε συνει-
θίσει εἰς τοῦτο καὶ ἐγίνωσκεν ὅτι τοῦτο ἦτο τῆς
πατριδος της ἔθος. Δὲν ἠσθάνετο δὲ οὐδεμίαν ἀ-
νάγκην πνευματικῆς τροφῆς, δὲν συνέτεμνε τὰς
ῥαγὰς, ὡς σήμερον αἱ γυναῖκες, εἰς διδασκαλίας ἀ-
ναγνώσεις ἢ εἰς καλλιέργειαν ῥαγιάς τινὸς τέ-
χνης, ἀλλ' οὔτε καὶ πάλιν ἔχανε μάτην τὸν και-
ρὸν της ἀναγνώσκουσα ἀπλήστως μυθιστορή-
ματα, ὡς δυστυχῶς ποιοῦσι πολλαὶ σήμερον
παρθένου καὶ οἰκοδέσποιναί. Αἱ Ἀττικαὶ παρθέ-
νου ἐδιδάσκοντο ὑπὸ τῆς μητρὸς ἢ τῆς ἐπιμελη-
τριάς τὸ ἀναγινώσκειν καὶ γράφειν, τὴν θρη-
σκίαν των καὶ κηρύνας τινὰς ἠθικῆς, ἔμμενον δὲ
ἄγευστοι τῆς ἀνωτέρως πνευματικῆς μορφώσεως,
ἧτις ἦτο κτῆμα τῶν ἀνδρῶν, πρὸς οὓς οὐδεμίαν
ἢ ὀλίγην εἶχον συνάφειαν· ὅθεν καὶ τὸ γυναι-
κεῖον φύλον ἐν Ἑλλάδι κατεῖχε ταπεινότερον
θεῖον καὶ ἐθεωρεῖτο ὡς ἀνήλιξ πάντοτε, οὐδὲν
δυναμένον αὐτοδούλως νὰ πράξῃ, ὡς ἀσθενὲς καὶ
εὐάλωτον, δεόμενον ὑποστηρίζεως διὰ τὰς ἐξω-
τερικὰς αὐτοῦ ὑποθέσεις. Ἀλλὰ καίτοι δὲν ἦτο
τόσῳ ἐλθεῖρος καὶ ἐντιμὸς ἡ γυνή, ὡς ἐν τοῖς
ἠρωϊκοῖς χρόνοις, δὲν ἐθεωρεῖτο ὅμως καὶ δούλη
καὶ τεταπεινωμένη, ὡς αἱ γυναῖκες τῆς ἀνατο-
λῆς. Κατ' οἶκον εἶχεν ἡ γυνὴ ἐν παντὶ ἐλευθέρων

καὶ ἀπύλουτον διοίκησιν, ἐκτὸς ἂν, ἕνεκα ἐλατ-
τωμάτων τινῶν, ἕνεκα ἀσωτίας ἢ μέθης, περιω-
ρίζετο ἐν τῷ κύκλῳ τῆς ἐνεργείας της. Ἐν τῇ
διοικήσει τῆς οὐσίας ἦτο ἡ ἀναγνωρισμένη
συνεργάτις τοῦ ἀνδρὸς, καὶ τινες αὐτῶν ἐλάμβανον
ὑπεροχὴν ἐπ' αὐτοῦ, καὶ παρακτρεπόμενον
σανδάλῳ ἔπειον.

Ἡ Πραξινοῦ καθ' ὅλην τὴν συζυγικὴν αὐτῆς
ζωὴν οὐδεμίαν ἔδωκεν εἰς τὸν σύζυγόν της ἀ-
φορμὴν ἀξιόμμετρον, καὶ ἐτιμᾶτο παρ' αὐτοῦ ἐ-
παξίως. Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας ἦτο κατ' ἐ-
ξοχὴν πρὸς τὸν σύζυγόν της συνεσταλμένη καὶ
αἰδήμων, ὥστε μόλις ἐτόλμα νὰ συνδιαλεχθῆ ὀ-
λίγον, διότι ἡ γνωριμία μεταξὺ αὐτῶν ἦτο
βραχεῖα. Ἀλλ' ὁ Ξενοφῶν διὰ τῶν ἀξιεράστων
καὶ εἰλικρινῶν τρόπων τοῦ ἔδωκε θάρρος εἰς τὴν
σύζυγόν του καὶ μετ' ὀλίγον ἐπῆλθε μεταξὺ των
ἀμειβαία ἐμπιστοσύνη καὶ ἀγάπη. Οὕτως ἐγεν-
νήθη ἐν τῷ οἴκῳ του ἀληθὴς οἰκογενειακὴ εὐ-
δαιμονία, ἐγέννησε τέκνα καὶ ἔζησε μετὰ τῆς
γυναικὸς του ἐν ὁμονοίᾳ καὶ κοινῇ ἐργασίᾳ εὐ-
θυμῶς καὶ εὐχαριστημένως μέχρι τέλους τοῦ
βίου.¹

ΕΜΜ. ΓΑΛΑΝΗΣ.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΜΙΑΟΥΛΗ

Ἡ Μιαούλης ἦν ἀληθὴς κυματοχαρὴς καὶ ἐρ-
ρωμένη ναυτικὴ φύσις, καὶ χαρακτήρ ἐφ' ὃν ἡ-
δύνατό τις ἐν πάσῃ περιπέτειᾳ νὰ ἔχῃ ἀσφαλῆ
τὴν πεποιθήσιν· ἐστερεῖτο μὲν ἀνωτέρας παι-
δεύσεως καὶ οὐδεμίαν εἶχεν ἐπὶ μεγαλοφύτῃ ἀ-
ξίωσιν, ἀλλ' ἔτρεφεν ὅμως μύχιον τοῦ καθήκον-
τος αὐτοῦ τὴν συναίσθησιν—πρᾶγμα σπανίως
ἀπαντῶμενον παρὰ τοῖς μεσημβρινοῖς—, ἦν ἀ-
διάφευτος ὡς ὁ λόγος αὐτοῦ, καὶ μέχρι πεί-
σματος καὶ ἰδιοτροπίας ἀκλόνητος ἐν τῇ ἐκ-
πληρώσει τῆς ἐμπειπιστευμένης αὐτῷ ἀποστο-
λῆς. Γιγάντειος τὸ σῶμα καὶ ποδαλγός, εἶχεν
ἠλικοαῆ, ἀείποτε σοφρὰν καὶ ζοφερὰν σχεδὸν
τὴν ὄψιν. Αἱ θαυμασμῶ μετέχουσαι περιπέτειαι
τοῦ βίου αὐτοῦ· ταχεῖα μετάπτωσις ἀπὸ παν-
τελοῦς πενίας εἰς πλοῦτον, αἰχμαλωσίη αὐτοῦ
καὶ προσέγγισις εἰς τὸν θάνατον—ὅτε συλλα-
βὼν αὐτὸν ποτὲ ὁ Νέλσον ὡς πειρατὴν καὶ κα-
ταδικάσας εἰς τὴν ἀγχόνην, ἐχαρίσατο αὐτῷ τὴν
ζωὴν, θαυμάσας τὸ ἀτρόμητον καὶ εὐπαρβήσια-
στον τοῦ ἦθους του—, πᾶσαι αὗται αἱ τοῦ πα-
ρελθόντος ταλαιπωρίαι, ἀς ἀνωτέρως τις πάντοτε
χεῖρ μετέτρεπεν ἐπ' ἀγαθῷ, εἶχον κρατῦναι ἐν τῇ
ψυχῇ τοῦ Μιαούλη τοιαύτην ἀδιάσειστον πίστιν
καὶ πεποιθήσιν εἰς τὸν ἀγαθὸν αὐτοῦ ἀστέρα,
ὥστε οὐδέποτε, οὐδ' ἐνώπιον τῶν κινδυνωδεσιάζ-
των ἐπιχειρήσεων ἐδειλίασε, καίτοι φύσει περι-

1. Κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ Stoll ἐλήφθη ἐκ τοῦ Λυσίου
ὑπὲρ τῶν Ἀριστοράδων, χρημάτων. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ὄνομα
τοῦ γαμβροῦ δὲν ἀναφέρεται, ἐτέθη αὐτῷ ὡς τοιοῦτον τὸ
τοῦ πάππου του. Καὶ ἡ νύμφη φέρεται ἐπίσης πλάζον ὄνομα.

σκεμμένος και προμηθής. "Οτι ἦν κατὰ ξηρὰν ὁ Κολοκοτρώνης, τοῦτο ἐμελλε νὰ γείνη κατὰ θάλασσαν ὁ Μιαούλης. Πρὸ αὐτοῦ, διηγοῦντο εἰς ξένους "Ελληνες ναυτικοί, ἐκκύσαμεν ὑπὸ τὸν Τομπάζην διὰ δόλου ἐχθρικά τινα πλοῖα, ἀλλ' ὁ Μιαούλης ἀπεκάλυψεν ἡμῖν πρῶτος τὰς ἀδυναμίας τοῦ τουρκικοῦ ναυτικοῦ, καὶ ἐξωκείωσε ἡμᾶς διὰ τοῦ παραδείγματός του εἰς τὴν κατὰ τῶν Τούρκων ἀντίστασιν ἐν τῇ μάχῃ. Οἱ "Ελληνες ἐλάτρευον τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον, ὃν ἐσέβοντο ὡς τὸ ἰδεῶδες τοῦ ἐπαγγέλματός των. Θαυμάζομεν δὲ ἡμεῖς οἱ ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ, οἱ ἐκ παιδείας καὶ ἐξετάσεως πάντα ἐξαρτῶντες, μανθάνοντες ἐκ τῆς πρὸς τὸν Γόρδωνα διαβεβαιώσεως γηραιοῦ τινος ἑλληνος πλοίαρχου, ὅτι ὁ Μιαούλης μόλις ἠδύνατο νὰ γράψῃ τὸ ὄνομά του, καὶ ὅμως ὑπερεῖχε κατὰ τὴν νοημοσύνην τῶν μᾶλλον πεπαιδευμένων ἀνδρῶν.¹

* * *

"Ο Ἄνδρέας Μιαούλης ἦτο ἐκ νεότητος οἰνοπότης μέχρι τῆς ἐσχάτης μέτης· ἦτο ἡκιστα πρὸς τὸ θεῖον εὐλαβής, καὶ τὸ οὐδὲν ἦττον δεινόν, δὲν ἐπίστευεν, ὅτι τὰ μικρὰ τῆς Ἑλλάδος πλοῖα καὶ τὰ ἀτίθασσα αὐτῶν πληρώματα καὶ οἱ ὀλίγοι χρηματικοὶ πόροι, θέλουσι δυνηθῆ νὰ κατισχύσωσι τῶν πελωρίων τοῦ πολεμίου δυνάμεων. Ἄλλ' ὁ Λάζαρος ὁ Κουντουριώτης δὲν ἀπηλίπισθη καὶ ἀφοῦ πολλάκις περὶ τὰ τέλη τοῦ 1821 ἠγωνίσθη ἐπὶ ματαίῳ νὰ πείσῃ αὐτὸν εἰς τὸ νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἀρχὴν, ἔλαθε τελευταίαν τινὰ καὶ μακροτάτην μετ' αὐτοῦ συνέντευξιν. Τί ἐρρήθη τότε μετὰ τῶν δύο τούτων ἀνδρῶν, οὐδέποτε ἐγνώσθη. Ἀλλὰ τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ Μιαούλης ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ μεγάρου τοῦ Λαζάρου τοῦ Κουντουριώτου ναύαρχος τῶν Ἰδραίων καὶ ἀπελθὼν οἴκοι, πρῶτον μὲν ἔχυσε πάντα τὸν ἐν ταῖς ἀποθήκαις αὐτοῦ ἀποσταγματισμένον οἶνον καὶ ἐνταῦτ' ἔθραυσε τὰς πολλὰς αὐτοῦ καπνοσύριγγας, οὐδέποτε ἔκτοτε δι' ὄλου τοῦ ἀγῶνος πλησιάσας εἰς τὰ χεῖλη αὐτοῦ οἶνον ἢ καπνόν. Ταύτην δὲ ποιήσας τὴν θυσίαν τῶν προτέρων ἔξωον, ἀπεδύθη πρὸς τὴν ἡγεμονίαν τῆς ναυτικῆς ἡμῶν δυνάμεως μετὰ πεποιθήσεως, ἥτις, ἐάν, ὡς μὴ ὄφελε, δὲν ἐστηρίχθη οὐδὲ κατὰ τὸν μετέπειτα βίον ἐπὶ τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθηματος, οὐδέποτε ἔπαυσε καθοδηγουμένη ὑπὸ τοῦ ἀνεσπέρου τῆς Ἑλλάδος ἀστέρος. Ὁ Μιαούλης ἦτο ὁ ἀτρομητότατος τῶν ἀνθρώπων, ἐπιτείνων τὴν ἀρετὴν ταύτην μέχρι τῶν ἐσχάτων μεθοριῶν τῆς φρονήσεως καὶ τῆς ἀφροσύνης. Ἐν τῇ νεότητι ἔχων ἰδιόκτητον μέγα καὶ ὠραῖον πλοῖον ἐλοξοδρῶμαι ποτὲ διὰ τὸν ἐναντίον ἄνεμον ἐν τῷ τοῦ πορθμοῦ τῶν Γαδεῖρων. Γέρων συμπλωτὴρ παρετήρησεν αὐτῷ, ὅτι ὑπάρχει περὶ τὴν Ταρίφην ὕφαλος εἰς μικρὰν ἀπὸ τῆς ξηρᾶς ἀπόστασιν. Τί πειράζει, ἀπήντησεν ὁ Μιαού-

λης, καὶ, εἴτε μὴ πιστεύων τὸν γέροντα, εἴτε πεποιθὼς ὅτι θέλει κάμψαι τὸν κίνδυνον, ἐξηκολούθησε πλέων εἰς τὸ ὑποδειχθέν ὑποῦλον μέρος, μέχρις οὗ συνετρίβη αἴφνης ἡ ναῦς καὶ δεινὴν ὑπέστη ὁ ἀνὴρ ζημίαν, ἥς ἄνευ ἤθελεν ἀποβῆ ὁ πλουσιώτατος τῶν πλοίαρχων τῆς Ἰδρας. Ἄλλ' ὁ ἄκαμπτος αὐτὸς χαρκτηρῆς ἦτο ἀπαραίτητος, ἵνα καταπλήξῃ καὶ δαμάσῃ τὰ δυσήνια ναυτικά πλήθη, ὧν ἐμελλε νὰ ἄρξῃ. Ἀρχὴν εἶχεν ὅτι ὁ πλοίαρχος δὲν πρέπει νὰ ἀναποδίση ποτὲ ὅσονδήποτε σφοδρὸς καὶ ἀνῆται ὁ ἐναντίος ἄνεμος, καὶ πλειστάκις ἐκάμψε τὸν Καφηρέα ἐπικρατοῦντος καταγιγνώδους βορρᾶ, ἐνῷ οἱ συνάδελφοι αὐτοῦ κατέφευγον εἰς τοὺς παρακειμένους λιμένας. Ἦτο ἀδυσώπητος πρὸς τὴν δειλίαν μὴ φειδόμενος οὐδὲ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ἀδελφοῦ, ὅστις συνέπεσε νὰ μὴ διακρίνεται ἐπ' ἀνδρία. «Ἀπαράμιλλος ἦτο ὁ Ἄνδρέας Μιαούλης εἰς τὰ πολεμικὰ ἔργα, ἀναφωνεῖ ὁ δίκαιος Σπετσιώτης Α. Α. Χ. Ἀναργύρου. Ἐπὶ τοῦ πολέμου συναλαμβάναν ἐν σχεδίῳ καὶ ἀμέσως τὸ ἔβστην εἰς ἐνέργειαν· ἀδιαφόροι δὲ ἂν τὸν παρηκολούθουν οἱ ἄλλοι ἢ ὄχι. Ἐπὶ τέλους ἦτο εἰς τῶν ἐκτάκτων ἀνδρῶν, οἵτινες τῶν διαπραττομένων τὴν εὐθύνην εἰς μόνον ἑαυτοὺς ἀναθέτουσι.» Τριούτος δὲ ὢν ἐν τοῖς κινδύνοις, ἦτο ἐκτὸς αὐτῶν ὁ μετριοφρονέστερος τῶν ἀνθρώπων. «Ἐπιτυγχάνων εἰς τοὺς ἐναλίους ἀγῶνας, ἐξκολλουθεὶ ὁ αὐτὸς ἱστορικός, ποτὲ δὲν ἐσεμνύνετο, ἄφινε τοὺς ἄλλους νὰ λέγουν· ἀποτυγχάνων δὲ πρὸς οὐδὲν ἐμέτρει τὰς ἐναντιότητας. Ὅλοι οἱ συνάδελφοί του τὸν ἐσέβοντο ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως, διότι πρὸς ὅλους ἦτο προσηνής, ἐν τῇ σφαιρᾷ πάντοτε τῆς ἰδιοσυγκρασίας του. Διὰ ταῦτα περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι μᾶλλον τὸν ἐχθροῦντο μᾶλλον τὸν ἐφθόνουν οἱ σύγχρονοι αὐτοῦ.»¹

ΤΟ ΝΑΥΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ

κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας.

Τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος εἶναι μὲν παλαιόν, ἀλλὰ πᾶσα αὐτοῦ ἡ πρόοδος εἶναι νέα. Νέον εἶναι καὶ τὸ ἐμπόριον, καὶ ἡ ναυτικὴ δύναμις, καὶ ἡ μηχανικὴ πρόοδος, καὶ ὁ πολιτισμὸς αὐτοῦ.

Καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ Ἰσπανία, ἡ Ὀλλανδία, ἡ Γαλλία, ἡ Γενούη καὶ ἡ Βενετία ἦσαν μεγάλαι ναυτικαὶ δυνάμεις, ἡ Ἀγγλία δὲν εἶχε σχεδὸν στόλον, διὰ ξέμων δὲ πλοίων ἐγίνετο τὸ ἐξωτερικὸν αὐτῆς ἐμπόριον. Κατὰ τὸ 1540 μ. Χ. ὁ λιμὴν τοῦ Λονδίνου δὲν εἶχεν εἰμὴ τέσσαρα μόνον πλοῖα ὑπερβαίνοντα τὴν χωρητικότητα 200 τόνων ἕκαστον. Κατὰ τὸ 1571 ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν πλοίων τοῦ λιμένος τῆς Λιβερπούλης ἀνῆρχετο εἰς τὴν ὀλικὴν χωρητικότητα 223 τόνων, τὸ μεγαλύτερον δ' αὐτῶν ἦτο 40 τόνων. Καὶ

1. Γεωργ. τ. 2, Ἑλλ. ὑπὸ Κ. Μ. Βαρθολομαῖο, μετ. Α. Βλάχου.

1. Κ. Παπαρηγόπουλος.